הלכה · משנה תורה · מפרשים · קובץ על היד החזקה · ספר זמנים

קובץ על היד החזקה על משנה תורה, הלכות תעניות

רבי נחום טרייביטש

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

קובץ על היד החזקה על משנה תורה, הלכות תעניות

רבי נחום טרייביטש

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/קובץ-על-היד-החזקה-על-משנה-תורה-הלכות-תעניות/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה 38-202611161422v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ה 4
הלכה ו 4
הלכה יד 4
פרק ב 4
הלכה יא 4
הלכה טו 4
פרק ג 4
הלכה יא 4
פרק ד 5
הלכה א 5
פרק ה 5
הלכה א 5
הלכה ה 6
הלכה ו 6
הלכה ז 6
הלכה יד 7

פרק א

הלכה ה

ואין גוזרין בתחלה וכו'. עי' הה"מ שכ' ורבינו לא הזכיר טעם והעתיק פי' רש"י ורבינו בפי' המשנה כתב טעם אחר והקשה בספר מעשה רוקח ונ"מ לדינא עי' ב"י סי' תקע"ב ועי' שושנים לדוד בפרק ב' דתענית מ"ט:

הלכה ו

אפילו יחיד הנרדף. מכאן שמתפללים על החולה המסוכן בשבת, ד"ע:

הלכה יד

שכח ואכל. רבינו לא ביאר כאן כמה שיעורה, יש מי שכתב דשיעור אכילה ככותבת דמשיעורא דיוה"כ גמרינן אבל הרא"ש כתב כזית אבל בענין אחר לא אבד תעניתו גם בקיבל עליו סתם ומי שהוא שרוי בתענית ושכח ולקח מאכל לתוך פיו ובירך עליו ונזכר שמתענה יאכל פחות מכזית מפני הברכה ועולה לו התענית בס' ברכי יוסף א"ח סי' תקס"ח:

פרק ב

הלכה יא

על השדפון. עי' הה"מ מ"ש בפי' כ"ש דקתני בברייתא ובק"ע ירושלמי דף ט' כתב לחלק בין מפוזר ובין מכונס דבמפוזר אפילו כ"ש סגי ובמכונס כמלא פי תנור וכ"ה הפי' בירושלמי:

הלכה טו

שרבו עליהן גשמים. עי' תשו' הר"ש בן הרשב"ץ סי' קע"ג ברכי יוסף סי' תקע"ז:

פרק ג

הלכה יא

כל תעניות. כתב הה"מ מפני שאין נשיא בח"ל והר"ן והרשב"א כתב לפי שאינם סמוכים ונ"מ ע"פ הוראת מהר"י בי רב וב"ד כידוע דמשכחת גם בזה"ז סמוכים עי' ב"י ח"מ סי' רצ"ה ובכנה"ג ח"מ סי' א' ועי' ברכי יוסף סי' תקע"ה כתב בשם הלק"ט דאנן שליחותייהו דטמאי עבדינן וחשבו ליה מידי דשכיח וחסרון כיס ע"ש שהאריך:

פרק ד

הלכה א

וע"ג ס"ת. עמ"ש בשלום ירושלים במס' תענית שרבינו מצא גירסא בש"ס כן ומשמע ג"כ בירושלמי דזעירא הוי גופיה רעיד והיינו משום דנתבזה הס"ת ע"י עונם:

פרק ה

הלכה א

יש שם ימים. עי' בכ"מ פ"א מהל' יסודי התורה מ"ש שמלת שם הוא כפ"א רפה בלשון ישמעאל. ופירוש דברים אלה כתב לי בני רחימי הרבני המופלג מוה' זעליג יחי' בשם חמיו הרב המאה"ג החכם הכולל מוה' וואלף ווערטהיים יחי' דפ"א רפה בלשון ערבי (אראביש) וכן תרגום אונקלס אורחת ישמעאלים שיירת ערבאי, מטעם שכל השרים והחכמים של האומה הנ"ל מדברים בשפת הערביים. ושני הוראות לה א' הויה וישות (זיין דאזיין, עקסיסטענץ), ב' סיבת או עילת הדבר (אורזאכע) כמ"ש הראב"ע שהוי"ו והארץ היתה תהו ובהו וכן ואיד יעלה מן הארץ הוא כפ"א רפה בלשון ישמעאל, להורות שהוי"ו איננו וי"ו החיבור רק במה דמסיים בפסוק הקודם להודיענו שהוית הארץ שהוציא השם יתעלה מן האפס אל היש היתה כוללת יסודות כל הנבראים בלי סדר נאות אל התכלית עדן בכח, וזה תהו ובהו כמ"ש רש"י לשון תמה ושממון עד שעלה ברצונו יתברך להיטיב לברואיו לתת הצורות בהם בפועל, וכן וי"ו ואד יעלה הוא נתינת טעם וסיבה שצמחו העשב והשיח בשלישי אף שלא המטיר עדיין ולא היה שם אדם. ולפ"ז כוונת רבינו ז"ל מ"ש לידע שיש שם מצוי ראשון היינו לידע שיש הוה וסיבה ראשונה ממציא כל הנמצאים יתברך שמו. וכן מ"ש בפ"ג מהל' תשובה ה"ז וה"ח ע"ש. וגם פה יש שם ימים ג"כ לשון הויה (עס זינד, אדער עקסיסטירען טאגע אים יאהרע). ולענ"ד אפשר גם חז"ל אשר מתורתם מחזה שדי נחזה השתמשו במקומות אין מספר בתלמוד במלת שם ע"פ הוראה השניה, ולדוגמא ר' יעקב אומר לא מן השם הוא זה גבי נותר היינו הא דאין לוקין אינו מן הטעם שניתק לעשה אלא וכו', וכן גבי יש חורש תלם אחד אמרו לו אינו השם כלומר שלבישת כלאים אינו מטעם חרישה, וכן אמר להם אף הנזיר לא היא השם עכ"ל ודפח"ח. ועי' הראב"ע פ' בהר בקרא ויצא ממכר בית כפ"א רפה וי"ו דויצא, וגם בקרא ואם מעט נשאר בשנים כפ"א רפה בלשון ישמעאל, וגם בפ' בחקותי בקרא ואם גאל יגאל את השדה, ועי' רד"ק בתחילת יהושע:

הלכה ה

ונהגו כל ישראל וכו' חוץ מט"ב. וכתב הה"מ בשם הרמב"ן שמעיקר הדין כולן שוין וכו'. וגרסינן בירושלמי תענית אמר ריב"ל כל מה שנעשה בזה חזר וכל מה שנעשה בזה לא חזר וקאי שם ליישב הקושיא מפני מה לא קבעו אותו תענית פי' למה לא קבעו י"ז בתמוז לצום בו לילה ויום ע"ז קאמר דבט"ב צרה אחת חזר בו לבו ביום משא"כ בי"ז בתמוז לא נעשה צרה אחת פעמיים אמר ר' לוי כתיב אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ואין מאור עיניו של אדם חוזר אלא לאחר ארבעים יום פי' דגם הוא בא ליישב הקושיא וקאמר מפני שהתענית ממעט מאור עיניו של אדם ותענית של לילה ויום אינו חוזר עד מ' יום ומש"ה לא תקנו להתענות לילה ויום ב' פעמים בתוך מ' יום. ומכאן סמך למ"ש בהגהת רמ"א בא"ח סי' תרפ"ו להקל בתענית אסתר בכאב עינים. וכמדומה שראיתי בכתבי קודש של הגאון מהר"ז עמריך זצ"ל להקל בזה אפילו בשאר תענית והכל לפי ראות עינים:

הלכה ו

ושבת שחל ט"ב. כתב הה"מ רבינו לא הביא הא דבה' מותרין לפי שבזמננו אינו חל ט"ב ביום ו' ע"ש. והטור בסי' תקנ"א העתיק המשנה זאת נראה משום דלא תימא כמ"ש הרמב"ם בפירוש המשנה דגם בזמן שהיו מקדשין ע"פ הראייה לא מותר לכבוד השבת בשבוע שחל ט"ב רק מתני' קאי לרשב"ג דס"ל דכל השבת לאחריו אסור הובא דבריו בל"מ ואנן לא ס"ל כן ונפקא מיניה לדידן אם חל ט"ב בשבת דמותר בה' לכבס מה שמותר ללבוש ולהציע דלא תימא דוקא ללבוש המכובסים כבר מותר אבל לכבס בשבוע שחל ט"ב ה"א דאסור קמ"ל הטור וכ"ה ג"כ כונת המ"א שם אות י"ד. ומה שדחק בלח"מ ליישב לשיטת הרמב"ם פי' הברייתא דקתני בה להדיא חל להיות בע"ש מותר לכבס בה' נלענ"ד דסברת רבינו כך דוקא לרשב"ג דכל השבת לאחריו ג"כ אסור וא"כ בכל השנים יש כאן כבוד שבת מש"ה הקילו לכבס בה' משום כבוד השבת אבל לדידן דלא קיי"ל כרשב"ג ולאחריו מותר ולא משכחת להאי דינא כ"א בחל ט"ב בע"ש דברוב השנים ליתא לט"ב בע"ש משום זמנין דמתרמי לא הקילו בה רבנן כנ"ל ולמעיין היטב יש קצת ראיה לזה בגמ' ודוק:

הלכה ז

ואוכל בשר מליח ג' ימים. עי' כנה"ג שהאריך מאוד הא ילפינן מבן סורר ושם משמע בעבר לילה אחת לא שייך אימשוכי והביא שם דמוכח מדברי רבינו לפי הגירסא בדברי

רבינו פ"ז מהל' ממרים דגם בבן סורר תלה הדבר בעברו ב' ימים ולילה אחד ופי' הגמרא לדברי רבינו הוא בע"א ע"ש:

הלכה יד

וכן גזרו שלא לנגן. עי' בטור סי' תק"ס ובב"י שם וכבר האריך בכנה"ג שם ליישב דברי רבינו: